

ПІДВИЩЕННЯ ВИМОГ ДО БУХГАЛТЕРСЬКИХ СЛУЖБ БЮДЖЕТНИХ УСТАНОВ У КОНТЕКСТІ МОДЕРНІЗАЦІЇ БУХГАЛТЕРСЬКОГО ОБЛІКУ В ДЕРЖАВНОМУ СЕКТОРІ УКРАЇНИ

З посиленням глобалізації та міжнародних зв'язків, з поглибленням міжнародної співпраці суб'єктів господарювання виникає потреба у порівнюваності, зіставності даних обліку як на мікрорівні, так і на рівні держави. Саме тому існує необхідність удосконалення, модернізації законодавства відповідно до міжнародних норм. Економічна ситуація в бюджетній сфері вимагає практичного вдосконалення системи обліку і теоретичного перегляду з метою врахування нових явищ, процесів, що виникли в сучасних умовах. Одними з найважливіших таких явищ є виникнення нових об'єктів обліку, вдосконалення системи управління бюджетними установами, професійних вимог та рівня відповідальності фінансово-бухгалтерських служб.

Метою даного дослідження є визначення ролі бухгалтерської служби бюджетної установи у формуванні адекватної облікової інформації та аналіз сучасних підходів до формування такої служби.

У Бюджетному кодексі надається визначення бюджетної установи як органу державної влади, органу місцевого самоврядування, а також організації, створені ними у встановленому порядку, що повністю утримуються за рахунок, відповідно, державного чи місцевого бюджету.

Бюджетні установи слугують для задоволення потреб суспільства, слідує чинному законодавству України, але мають свої особливості підпорядкування, функціонування та обліку діяльності.

Бюджетні установи як суб'єкти господарювання, що виконують чимало соціальних функцій, за своєю внутрішньою структурою являють собою складний господарський механізм, важливу роль у якому відіграє обліковий процес, який, з одного боку, передбачає суцільне збирання інформаційних даних, а з іншого — у результаті процесу обробки облікової інформації забезпечує керівництво установи інформацією, необхідною для прийняття управлінських рішень.

Співпраця з міжнародними фінансовими інститутами і курс України на європейську інтеграцію були причинами прийняття Постанови Кабінету Міністрів від 16 січня 2007 р. № 34 “Про затвердження Стратегії модернізації системи бухгалтерського обліку в державному секторі на 2007–2015 роки”, яка поклала початок такого процесу в Україні. Згідно з цією Стратегією визначено, що модернізація обліку містить удосконалення системи бухгалтерського обліку: розподіл повноважень та розробку національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку, удосконалення системи фінансової звітності та звітності про виконання бюджетів і створення уніфікованої організаційної та інформаційної облікової системи.

В результаті реалізації Стратегії очікується розробити законодавчу базу відповідно до міжнародних стандартів ведення бухгалтерського обліку та звітності, введення єдиного плану рахунків бухгалтерського обліку в державному секторі, узгодженого з бюджетною класифікацією та розподіл між бухгалтерами повноважень щодо ведення обліку активів, зобов'язань, доходів та витрат.

Одними з перших кроків до реалізації цієї Стратегії є затвердження Типового положення про бухгалтерську службу бюджетної установи від 26 січня 2011 р. № 59 та Порядку проведення оцінки виконання головним бухгалтером від 16 грудня 2011 р. за № 1460/20198.

Оскільки здійснення облікового процесу, навіть за умов максимальної його автоматизації, неможливе без праці виконавців облікових функцій. Ці функції покладаються на працівників бухгалтерської служби та окремих уповноважених осіб інших структурних підрозділів.

Бухгалтерська служба утворюється як самостійний структурний підрозділ бюджетної установи, вид якого залежить від обсягу, характеру та складності бухгалтерської роботи, – департамент, управління, відділ, сектор або в бюджетній установі вводиться посада спеціаліста, на якого покладається виконання обов'язків бухгалтерської служби. Обов'язки бухгалтерської служби може виконувати централізована бухгалтерія бюджетної установи, якій підпорядковані інші бюджетні установи.

Керівником бухгалтерської служби є головний бухгалтер, який підпорядковується та є підзвітним керівникові бюджетної установи або його заступникові.

Головний бухгалтер призначається на посаду та звільняється з посади відповідно до законодавства про працю з урахуванням вимог до професійно-кваліфікаційного рівня керівником бюджетної установи за погодженням з:

- Державною казначейською службою у разі, коли бюджетна установа є головним розпорядником коштів державного бюджету;
- органом Державної казначейської служби за місцем обслуговування бюджетної установи у разі, коли така установа є головним розпорядником коштів місцевого бюджету;
- органом Державної казначейської служби за місцем обслуговування бюджетної установи після погодження з керівником та головним бухгалтером бюджетної установи, якій підпорядкована бюджетна установа, у разі, коли така установа є розпорядником нижчого рівня коштів державного або місцевого бюджету.

До головного бухгалтера бюджетної установи висуваються такі вимоги професійно-кваліфікаційного рівня:

1. для особи, що претендує на посаду головного бухгалтера бюджетної установи, якій підпорядковані інші бюджетні установи – мати повну вищу освіту в галузі економіки та фінансів, стаж роботи на державній службі, за фахом та на керівних посадах не менше як п'ять років;

2. для особи, що претендує на посаду головного бухгалтера бюджетної установи, що підпорядкована іншій бюджетній установі – мати повну вищу освіту в галузі економіки та фінансів, стаж роботи за фахом та на керівних посадах не менше як три роки;

3. знати закони, інші акти законодавства з питань регулювання господарської діяльності та ведення бухгалтерського обліку.

Для забезпечення якості та достовірності виконуваних обов'язків і у випадках допущення недоліків може проводитися оцінка головного бухгалтера. Оцінка здійснюється шляхом проведення внутрішнього та зовнішнього оцінювання діяльності головного бухгалтера бюджетної установи.

Внутрішнє оцінювання діяльності головного бухгалтера здійснюється безпосередньо головним бухгалтером і передбачає заповнення ним за погодженням із керівником бюджетної установи Анкети про виконання головним бухгалтером бюджетної установи своїх повноважень.

Головний бухгалтер надає заповнену та погоджену в установленому порядку Анкету Комісії не пізніше 1 квітня року, в якому проводиться оцінка.

Зовнішнє оцінювання діяльності головного бухгалтера здійснюється органом Казначейства, що обслуговує бюджетну установу.

Для отримання результатів зовнішнього оцінювання Комісія Державної казначейської служби України в межах повноважень органів Казначейства визначає та затверджує перелік питань, за якими буде здійснюватися зовнішнє оцінювання. Результат оцінки визначається виходячи із кількості набраних балів відповідно до Переліку питань і може бути: позитивним – у разі, коли головний бухгалтер отримав більше 70 % загальної кількості балів або незадовільним – у разі, коли головний бухгалтер отримав менше 70 % загальної кількості балів.

Отже, підвищення вимог до бухгалтерських служб бюджетних установ поряд із вдосконаленням методики та організації обліку, впровадженням інформаційних систем у діяльність як бюджетних установ в цілому, так і безпосередньо для обліку господарської діяльності, дасть змогу оперативно та якісно відобразити інформацію, що характеризує фінансовий стан та результати діяльності таких установ. Це важливо, оскільки системна трансформація управління бюджетними установами вимагає формування адекватної йому інформаційної бази.